

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Vita, Et Gestis S. Francisci Xaverii È Societate Iesv Indiarvm Apostoli Libri Qvatvor

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1666

37. Co[n]uersiones Funaij, & Regis emendatio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10854

huisset Bonzius suam bilem, & in hominem rediens, sentire humanius ac loqui meminisset. Iussit nihilo secius rex abire, & expiare pœnitentia vocem sacrilegam, qua se Deo patrem effecisset: Cui, malignum quiddam apud se immurmurans, pedem extra limen positurus, mittant in- clamauit, è cœlo dij ignem, quo decinerascas tu, & quisquis regum, tecum idem loquetur. Sic ab importuna securi molestia, sequuntur de Deo colloqui, nullo deinceps ex Bonziis interpellatore, vt quos socij pudor fecerat cautiōtes. Prandendi hora imminente, mensisque politis, Rex secum discumbere Xauerium voluit; nec eius, aut precibus, aut ra- tionibus, aut vlla modestiæ declinatione, ab eo valuit dimoueri. [Scio, in- quit, mi Pater, & amice! te hoc non egere, at scies tu quoque, vbi no- stros in mores transieſtis, nullam hominum cuius maiorem ab Rege posse beneuolentiam exhiberi, quàm si mensa illum sua cohonestet. Ego te vt mihi peramicum, propterea expeto conuiuiam; plusque mihi arbitror ex tuo conuictu auctoritatis accessurum, quàm tibi honoris ex hac mea inuitatione, ad quæ genu summisso Xauerius, Regis acinacem reuerenti osculo veneratus (vt eius patriæ fert vsus) Deum ait toto animo precor vt in agendis benignitati tam effusæ condignis gratiis, meam inopiam suppleat, & Regem dignetur fidei suæ sancta luce, & gratiæ merito, quò post vitæ huius, nauata Deo fida obsequia, eius gloria æternum potiat. Amplexatus hic virum sanctum adiecit Rex, rogare se item vt eius pre- cibus Deus annueret, verum hac lege, vt ambo in cœlo simul essent, nec possent vnquam inuicem abiungi, sed de diuinis vt instituerant tranquil- le ad satietatem illic in perpetuum tractarent. Sub hæc accumbitur, & donec expleto prandio amoneantur mensæ, hærent de genibus quotquot aderant nobiles, seu Iapones siue Lusitani, ipsique adeò magno numero inuiti Bonzij, & intabescētes Xauerij gloria.

37 Huius in Rege erga sanctum featerni propemodum amoris, & irati aduersus Bonzios odij, fructus quoque tulit valde dissimiles vir Dei, nēpe hinc magnum in populo nomen; cōkursus assiduos omnis generis homi- num, sui eius aspectu, & assatū auentium; venerationē apud ciues, & auli- cos singularē. Ex alia parte probra, contumelias, maledicta, minas, vitæ pe- ricula tam inuitabilia, vt absq; miraculo non videatur illa effugisse. Apo- stolicū vero eius munus ex tenebris idololatriæ, in lucē Christianam Funaij traxit innumerabiles; quod scriptū reliquit Lusitanus qui suā & ipse per- sonā egerat in illo deducti ad Regem Xauerij apparatu, [eratque ait, ex- plendæ suæ in salutem hominum caritati, vsq; adeò intentus, vt nisi nocte valde intempesta, postquam ad somnum concesserant ethnici, adire illum non possent sui Lusitani, hoc est piæ cohortationis, & confessionis subsi- dio recreari, quòd autem in illum afficerentur vt filij in patrem, timebant tam denso, & continuato tam strenue labore ne opprimeretur, rogabant- que cibi, & somni debitum quod pro suo iure natura exigit, ne sibi ne- garct, quibus ille, si verè, bene sibi vellent, in iis quæ corpus attingebant, se

37

Cōuersiones
Funaij, & Re-
gis emenda-
tio.

sanè pro mortuo, ducerent; nec de cibo, & lecto pro se laborarent, pabulum sibi solarium & vitam in eo esse, vt ex tyrannide dæmonis, & sempiterni nexu supplicij animis vindicaret, quarum bono ex orbis finibus illic diuinitus accitus fuisset: & erat profecto quod alimenti sui que immemor, sola messis, tam læta copia pasceretur, vt in ea legenda quæ serenda plus esset operæ ponendum, perpetuas in compitis ad populum sermo; vbi que cum laicis disputationes; pugna cum Bonziis: illic enim ad vitium omnia refecantur, nec Vero dant manus nisi demonstrato; nec falsum & errorem deponunt, nisi perspicue deducti: fuit tamen cum semel supremi spiritus impetu vehementi turba ingens ad eum transit, duce, infensissimo Christianorum hoste. Sacaium Ecranum vocabant, erat Canafamæ nominatissimus, diuinitatis ethnice Doctor, & Propugnator potens; huic suos cernenti ab Xauerio prostratos, iamque contra illum audere neminem, libuit cum illo disputatione experiri; quàm felici auso, secuta res prodidit, nec facile dixerim illum Xauerius, se seipse gloriosius vicerit, admota illius oculis à sancto fax duplex, rationis, & Euangelij cæcitate, illico discussit; eumque mox cepit animo dolorem, cum vitæ horrore ad vsque decrepitum senium, profligata; vt nullam admitteret consolationem, optaretque sibi ipsi inuisis æternis se tenebris condere, nisi urgente interius Deo, & conscientia statuisset, non esse satis publico errorum tot annos præceptorij, priuarum fieri veritatis compertæ discipulum. Ego die quodam Funaij, platea maxima frequenti populo referta in medium penetrat, in editiorem conscendit locum, & ex eminenti, signis, clamore, ac multo curiosius magno fletu ad se homines aduertit, quibus circumfusus, & nouæ fabulæ præstolantibus euentum, proiectus in genua, manusque, & oculos multis cum lacrimis in cælum attollens, magna voce, [Tibi, ait, ô Christe Iesu, Fili Dei vnice & verè, salus mea & vita! me victum dedo te lingua, & mente Deum profiteor omnium potentem, & æternum. Vos vero qui adestis parcite, & date quam rogo veniam, quod vos toties pro veris ea docuerim, quæ nunc agnosco, & palàm denuncio fuisse mendacia & falsa,] quantos publicæ ista confessio, non iam Bonziji, sed Christi præconis, motus exciuerit animorum, non potest certius quàm teste Xauerio cognosci, ait epim quingentos se tunc statim baptismo donare potuisse, si magis numerum in iis voluisset quam virtutis robur attendere; quod vbiuis forte per Indias facturus fuisset, vbi fidei sacrosanctæ mysteria literatorum cauillis non erant obnoxia. Verum inter Iapones cum tota in eo Bonziorum sudarent ingenia, vt nouis quotidie argumentorum, & fraudum machinis Religionem impeterent, decebat illius candidatos, earum notitia, & depulsione præmuniri, ne irretiti à Bonziis, extricandi sui inopia, se captos dederent, & maiori foret Christianis probro, repetentium idola facinus, quàm decori fuisset pietas immatura venientium ad Christum: quod idem cum Rege prouidus tenuit, lento eius conuersionem

nem festinans, & pensili gradu, nec multum sollicitus ut cita, dum constans esset, & inuisa, quare haud prius Christiani formam eius animo fatigat inducere, quam illum ad eam altius admittendam, retinendamq; infracto robore, præparatione idonea subegisset. Hæc autem minus in mente docenda vel sabatur, quam in affectu corrigendo inflectendq; in horrorem detestabilium scelerum, quæ doctus erat à Bonziis ne religioni quidem, & scrupulo ducere. Ut autem sermone viri Dei magnopere afferebatur, & hic non minus vi magna rationum, quam exemplo viuendi rem agebat; breui aulam, & regnum, ingens mutatio in melius vertit. Primum igitur adolescentulum nobilem palatio expulit, non vnam sed summè capitalem, propudiosi ansam dedecoris, quo scelerosa natio Bonziorum persuaserat, nihil esse principe dignius. Ijdem præterea cum ei tradidissent, execrabiles Deo esse ac cælo, pauperes; & huc à natura tanquam purgamenta, in omnem fortunæ iniuriam missos, ut vitam supplicio potius quam beneficio traherent, culpæ ducebat bene iis facere; æquitatem putabat illos opprimere, velut opus alio titulo non esset, ad eos omni scelere & pœna damnandos, nisi forte nascendi, nec aliis testibus, nisi ærumnis, & perpeffione suæ egestatis; Regem à barbara, & immani erroris impij prauitate ita Xauerius dimouit, non modo ut pauperum misericordia tangeretur, sed qua principem decebat, & populi patrem liberalitate iis succurreret. Scelerum præterea & crudele Bonziorum dogma grassabatur quo licebat grauidis matribus, vel fœtus abigere, vel natos præfocare, utpotè scilicet, res suas, quas possent pro innato sibi dominio perdere. Hinc abortus innumerabiles, cædesque partuum, vel ad vitanda educationis tædia, vel ad præuertendas egestatis illorum miseras, vel denique ad labe castitatis, parricidiis regendas, inter Bonzias præsertim, specie virgines, re ipsa turpissimas metetrices. Aduersus huiusmodi eruentam rabiem, sancendum curauit supplicium capitis in eos qui rei deprehenderentur, aliisque generis eiusdem legibus abolenda scelera portentosa quæ ex placitis Bonziorum indulta censebantur, vel ad solatium naturæ, vel prærogatiuam nobilium: solebatque rex optimus coram suis ingenuè dicere, se ad solum viri sancti aspectum animo concuti, & pudore suffundi, quod ex ore illius velut nitidissima crystallo, vitæ suæ deformia vlcera respectaret, tantoque id sui horrore, ut non sustineret in eum oculos figere, nisi deliberata summet emendatione: ex quo etiam impelli se fortiter sentiret ad regni censuram, moreque publicos legibus corrigendos.

His apud Funaium beati Apostoli prosperis, cursum tenebant longè ab similem, Turrianus, & Fernandus, quos Amanguccij reliquerat ad nouæ Christianitatis educationem, illis enim patientiæ haud paulo vberior, quam animarum seges fuit. Prociato in Regem ab nobilibus offensis populo, & perduelli tumultu omnia miscente, nostri ad necem sæpius quæsi, Bonziorum instigatione; confecta que res esset, nisi pia Christiano

Christiano

Christianorum potentium sollicitudine, crebro stationes & latebras mutassent. Sed lachrimabilem eius urbis casum priusquam refero, erit, opinor, iucundum legere disputationum illarum forma cuiusmodi fuerit, quas cum literatis nostri ea in urbe commiserunt, de iis solum exscribo quæ frater Ioannes Fernandus currenti, ac simplici calamo ad Xaverium scribebat.

34
Disput. Amā-
guccij cum
P. Turriano.

§8 Postquam Bonziji Amanguccienfes, Bungum esse profectum virum Dei cognoscunt, animos resumunt; paulo ante confusi, nec ausi se illi sistere, ferreque vim illam potissimum diuinam atque perpetuam, obiecta omnia multorum, & interrogata responso vno diluendi, (cuius antea facta est mentio) putant se leuiori pugna defuncturos, cum duobus illius sociis quos opinabantur ab eius doctrinæ celsitate abesse plurimum: ergo redeunt in arenam, multi simul; quæstis multis, & cauillationibus instructi, multo cum timore, ac strepitu, vt à prima luce in multam noctem domus Patrum disputatione continua sonaret, succidant eis semper aduersariis aut victos, aut lassos supplentibus: disputationis columen Turrianus: eius interpres Fernandus, cui pridem in promptu sermo Iaponicus; auditores, ex Christianis, & ethnicis, quam multos cubiculum caperet, omnes volueri curiositate finem illarum contentionum præuertentes: profus quamquam à Bonziis posita, simplicitatis essent ferme potius ridendæ, quam difficultatis inuolutæ, suos tamen interdum habebant nodos non ita cuiuslibet expeditos. Fuit in primis de temperamento, & ortu animæ non parua contentio. Quæstus Bonzium, an vt pars crassior simplicium quatuor corporum, humanum corpus componebat, sic è purissimo illorum flore constaret animus? & negatum id posse fieri, elementa enim cum ipsa sint corpora, non posse coagmentare nisi corpus, animum vero spiritum omnino esse. Erit igitur inculit Bonzium, materia duplex, altera elementaria, & sub sensum cadens ex qua nobis concresecunt hæc corpora; altera ignota sensibus & indeprehensa, ex qua animæ educantur: negauit Turrianus, animas ex parentibus traduci, aut ortu naturali progigni; sed à solo creari Deo, cuius virtus cum sit infinita per sese, nulla eget materia veluti semine, ex qua rerum quas condit formas eliciat, & hinc prouectus altius probare instituit; nullam præter Deum posse fingi animo naturam, quæ per se necessario existat, nec aliunde sui Principium quam ab ipsa se suspensum habeat; vnum, vt sit, Deum æternum esse; à nullo pendere, ex ipso reliqua omnia, quæ vt prodeant in hanc lucem, cum ante non fuerint, agentis opera indigent, qui ea producat. Iam si ab æterno nihil extiterit præter Deum, fueritque omnium artifex, vnde illi massa ex qua hoc elaborauit vniuersum, apteque in cæli, & elementorum comminationem digestum colligauit, quam vulgo dicimus Naturam? Profecto si nihil præter Deum fuit, se vno vsus est ex quo educeret omnia; hoc est, velle ipsi sat fuit, cum ei sit velle idem quod agere. Sic nostras etiam non ex concretionem